207. Överselö kyrka, Selebo hd.

Pl. 105.

Litteratur: Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria 5 (1884), s. 1; S. Boije, Anteckningar (ATA); E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 56; H. Pipping, Gömda bindrunor (SNF 23: 2, 1933), s. 29.
Äldre avbildningar: Teckning av C. F. Lindberg 1882 (ATA); Brate (ATA).

Stenen upptäcktes år 1882 vid kyrkans reparation, ovanför ingången från vapenhuset till kyrkan. Den var svårt skadad, i det att ungefär en tredjedel av den ursprungliga ristningsytan på vänstra sidan var avslagen. Nu står den rest mot södra kyrkväggen, Ö om vapenhuset, vid sidan av Sö 205.

Rödbrun sandsten. Höjd 1,46 m., stenens nuvarande bredd 0,86 m., ristningsytans bredd 0,74 m. Ristningen djup och synnerligen väl bevarad.

Inskrift:

kuþr·····faþur sin·fur·hfila·hn·til·iklans·kuþ halbi·sil hns

Guðr-·····faður sinn. For hæfila hann til Æænglands. Guð hialpi sal hans.

»Gudr-·····sin fader. Han for manligen till England. Gud hjälpe hans själ!»

Till läsningen: Inga stungna runor förekomma; sålunda 1, 27, 32 **k**, 11, 26, 41 **i**. 16 **h** är tydligt; alla runorna i 16—20 **hfila** fullt säkra, djupt huggna. 36 **a** är tydligt; likaså 41 **i** (icke **e** l. **a**).

1—4 **kuþr**- kan vara ett mansnamn (*GuðrikR*, *Guðrøðr*) eller ett kvinnonamn (*Guðrun*, *Guðriðr*). En egenhet för inskriften är att i flera ord en runa utelämnas: 21—22 **hn**, 43—45 **hns**, 16—20 **hfila**, 35—39 **halbi**. Säkerligen är det icke en tillfällighet, att utelämnandet just sker efter **h** (jfr Sö 198 **hn**). H. Pipping menar, att vi här ha ett fall av »gömda binderunor»; d. v. s. **h** står för **ha**, »och denna substitution ligger nära till hands, emedan båda de stavar, som bilda runan **a**, ingå i runan **h**». Brate har (i anteckningar från 1895) tolkat **hfila** som *hæfila*, adverbbildning till fsv. *hæver* 'duktig', isl. *hæfr* 'brugbar, tjenlig, nyttig; antagelig, uforkastelig'.[1] På den av samme ristare utförda Ullunda-stenen (L 729, B 632) finnes samma uttryck **fu - hfila**, där den tredje (redan i B 632 skadade) runan säkerligen skall suppleras som **r**. von Friesen tolkar ävenledes Ullunda-stenens **hfila** som *hæfila* (*ATS* 20: 3, s. 21). — Brate antager, att samma adv. *hæfila* förekommer i inskriften Sö 61 (se ovan s. 47), där tecknat **e - ila**, och han översätter det där 'ståtligt'.

Ordställningen vittnar om att mellersta delen av inskriften har metrisk form:

*for **h**æfila **h**ann til Æænglands.*

Sö 207 är utförd av samme ristare som tre andra inskrifter på Selaön, se ovan Sö 198 Mervalla.

209. Fröberga, Överselö sn, Selebo hd.

Pl. 105.

Litteratur: O. Hermelin, Selebo härads fornlemningar 1, s. 428, 469, 479; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 56.
Äldre avbildningar: Hermelin a. a.; Brate (ATA).

Runstenen står i en skogsbacke Ö om Fröberga och straxt S om den punkt, där utfartsvägen från denna gård mynnar in i landsvägen Stallarholmen—Åsa—Överselö. Den är inlagd på Geologiska kartbladet »Strengnäs» (1865). Den omtalas i ett brev från Dybeck till lektor Aminson $^{27}/_{10}$ 65 såsom tidigare för honom okänd.

[1] I sv. dial. är *häv* ett mycket spritt ord. Rietz anger följande betydelser: 'duktig, duglig, bekväm, i stånd till; rask, stark, dristig, modig; stor, mäktig; hygglig, städad, galant; beskäftig, strävsam, verksam; stolt, högmodig, högfärdig'.

Höjd 1,51 m., bredd 0,50—0,56 m. Ristningen är grovt utförd, delvis mycket grund. Inskrift:

· uikhiulmbʀ · auk · auþmuntr · þaiʀ · litu · raisa · sten · at · serkiʀ · broþur · sen · koþna ·
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Vighialmbʀ ok Auðmundr þæiʀ letu ræisa stæin at Sværkiʀ, broður senn goðan.

»Vighjälm och Ödmund de läto resa stenen efter Sverker, sin gode broder.»

Till läsningen: Tydligt stungna äro 37, 42, 54 **e**; däremot ostungna 27 **i** och 3, 56 **k**. Av 25 **ʀ** finnes endast h. bst kvar; det kan ej med full säkerhet avgöras, huruvida runan har varit **ʀ** eller **r**. 31 och 34 **a** ha nästan vågrät bst. I 59—60 har bistavarnas lutning blivit helt omkastad, så att **na** står i st. f. **an**. 42 **e** har en tämligen bred punkt; dock knappast **a**.

Inskriftens första namn, 1—10 **uikhiulmbʀ**, torde snarast böra uppfattas som ett *Vighialmbʀ*; jfr **uikhialmr** å nyfunnen runsten från Norränge, Håtuna sn (Uppl.), **uihialmr** Sö 37, **uihielbr** Sö 276, **uihialmr** Sö 298, **uʀhʀalm** L 288, fsv. *Vihiælm*. Formen är emellertid egendomlig. I andra inskrifter av Balle förekommer **hiulm-** för *Holm-*: **hiulmfastr** L 694, (ack.) **hiulmfast** L 671; detta kan nämligen knappast vara annat än det vanliga namnet Holmfast. Det är att märka, att *holmbʀ* icke förekommer som efterled i namn; ett **Vigholmbʀ* torde få anses uteslutet. Visserligen skulle också ett *Vig-Holmbʀ* vara tänkbart, där *Holmbʀ* vore det egentliga namnet och *Vig-* ett individuellt tillägg, ett tillnamn, sålunda »Strids-Holm». Men även det enkla *Holmbʀ* är mycket sällsynt; enda säkra belägg i runinskrifterna synes vara Sö 34. Denna tolkning måste därför anses som mindre sannolik än antagandet, att **u** är en felristning för **a**. — Namnet **serkiʀ** (här i ack.) är tidigare känt från Ög 67, där det står i nom. och har blivit tolkat som *Særkir*, möjligen *Sørkir*, säkerligen en biform till fsv. *Sværkir*, isl. *Sørkver*; om detta se Sö 300.

Brate har uppfört Sö 209 bland ristningar av Balle. Härpå tyder ornamentiken, framför allt korsets form, och i själva inskriften framför allt **b**-runans utseende. Dess bistavar gå upptill och nedtill icke in till huvudstaven utan sluta i ramlinjerna ett gott stycke t. h. om huvudstaven; runan liknar därför ett lat. K. Denna form av **b**-runan är typisk för Balle.

210. Klippinge, Överselö sn, Selebo hd.

Pl. 106. Pl. 6: B 726.

Litteratur: B 726, L 948. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F 1 5: 2 och Mon. Sud.; O. Hermelin, Selebo härads fornlemningar 1, s. 426, 431, 471; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 52.

Äldre avbildningar: Peringskiöld a. a. (och B 726); A. Wætter 1853 (i hs R 552, Uppsala Univ.-Bibl.); Brate (ATA).

»I Klippinge giärdet een sprucken steen som föör några åhr sedan ähr om kullfallen på huilken och finnas bookstäfwer, doch suåre till att lääsa», säges i *Ransakningarna* (1667); i en senare relation (1682): »Gettesperla en Steen som ligger sönder». Enligt Peringskiöld (1684) fanns stenen »wid Klippingeby på Mörby och Jättesperla åker». Den hopsattes och restes på sin gamla plats 1865 och ånyo 1893. Nu är den rest N om Klippinge nära den plats, där utfartsvägen från denna gård mynnar in i landsvägen Stallarholmen—Överselö.

Granit. Höjd 1,43 m., bredd (nedtill) 0,80 m. Stenen var redan på 1600-talet sönderslagen i två stycken. Toppstycket är med järndubbar fästat vid fotstycket. Ristningen har dessutom i senare tid (efter 1853) blivit skadad; särskilt på v. sidan äro flera runor borta. Så långt den är bevarad, är den djupt huggen och tydlig.

Inskrift (med det inom [ ] supplerat efter Peringskiöld):

· uarasi · lit · risa · stan · þina · at̩ · [ulmk]a[ʀ · brþur ·] sen · kuþ · h̩ - - - - - - - - [· ha]ns · betr · þan · han ·
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

kuni · til · kerua · bali · ‖ risti [ru̩]n̩iʀ þisaʀ ×
65 70 75 80 85 90